

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 356/2024-13

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Ivana Fiačana a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], a [REDACTED], [REDACTED], všetci [REDACTED], zastúpených SEDLAČKO & PARTNERS, s.r.o., Štefánikova 8, Bratislava, proti uzneseniu Okresného súdu Galanta č. k. 8C/432/2013-731 zo 16. februára 2024 takto

rozhodol:

Ústavnú sťažnosť **odmieta**.

Odôvodnenie:

I.

1. Ústavnému súdu bola 6. mája 2024 doručená ústavná sťažnosť sťažovateľov, ktorou sa domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na ochranu majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) uznesením okresného súdu č. k. 8C/432/2013-731 zo 16. februára 2024. Navrhujú, aby bolo napadnuté uznesenie zrušené, vec vrátená okresnému súdu na ďalšie konanie a aby im bola priznaná náhrada trov právneho zastúpenia.

II.

Skutkové východiská

2. Sťažovatelia viedli ako žalobcovia na okresnom súde proti žalovaným 1 [REDACTED], 2 [REDACTED] a 3 Komunálnej poisťovni a.s., Vienna Insurance Group konanie o náhradu nemajetkovej ujmy, ktorá vznikla smrťou syna sťažovateľov 1 a 2 a brata sťažovateľky 3 pri dopravnej nehode.

3. Okresný súd rozsudkom z 22. júla 2021 uložil žalovaným povinnosť zaplatiť sťažovateľom 1 a 2 po 25 000 eur a sťažovateľke 3 10 000 eur s tým, že plnením jedného zo žalovaných zaniká

v rozsahu tohto plnenia povinnosť ďalších žalovaných. Zároveň sťažovateľom priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %. Uvedený rozsudok okresného súdu bol potvrdený rozsudkom Krajského súdu v Trnave (ďalej len „krajský súd“) zo 14. decembra 2022.

4. Okresný súd uznesením č. k. 8C/432/2013-670 z 24. apríla 2023 vydaným vyššou súdnou úradníčkou uložil žalovaným povinnosť zaplatiť sťažovateľom náhradu trov konania 19 018,06 eur s tým, že plnením jedného zo žalovaných zaniká v rozsahu tohto plnenia povinnosť ďalších žalovaných. Tarifnú hodnotu veci určil z prisúdenej výšky plnenia.

5. Žalovaní podali proti uzneseniu okresného súdu z 24. apríla 2023 sťažnosť, o ktorej rozhodol okresný súd napadnutým uznesením, ktorým zamietol podanie žalovaných 1 a 2 a zmenil výrok uznesenia z 24. apríla 2023 tak, že priznal sťažovateľom náhradu trov konania vo výške 2 689,30 eur. Spor medzi sťažovateľmi a žalovanými kvalifikoval ako spor o ochranu osobnosti a určil tarifnú hodnotu veci podľa § 10 ods. 8 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov pri poskytovaní právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“).

III.

Argumentácia sťažovateľov

6. Sťažovatelia s poukazom na rozsudok Súdneho dvora Európskej únie (ďalej len „Súdny dvor“) vo veci Haasová sp. zn. C-22/12 z 24. októbra 2013 uviedli, že je bez právneho významu, že právny poriadok Slovenskej republiky osobitne upravuje popri škode aj nemajetkovú ujmu, ktorú spája s porušením osobnostných práv. Z pohľadu Súdneho dvora je nemajetková ujma blízkych osôb obetí usmrtených pri dopravných nehodách súčasťou škody spôsobenej prevádzkou dopravného prostriedku. Predmetom sporu tak nie je ochrana osobnosti, ale náhrada škody na zdraví podľa § 4 ods. 2 písm. a) zákona č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o povinnom zmluvnom poistení“).

7. Podľa sťažovateľov je vylúčené, aby bol spor medzi nimi a žalovanými klasifikovaný ako spor o ochranu osobnosti. Ide o štandardný majetkový spor o náhradu škody, pre ktorý nie sú ustanovenia o ochrane osobnosti rozhodujúce. K ich aplikácii dochádza výlučne analogicky, v dôsledku absencie zodpovedajúcej právnej úpravy. Iba na základe tejto analógie však nemožno celý spor klasifikovať ako osobnostný.

8. Keďže nárok sekundárnych obetí nie je nárokom z ochrany osobnosti, nemožno určiť tarifnú hodnotu veci podľa § 10 ods. 8 vyhlášky. Takto určená tarifná hodnota veci nielenže nezodpovedá povahe daných sporov, ale nezohľadňuje ani ich mimoriadnu náročnosť, a to najmä pre pozostalých. Aplikácia tejto podzákonnej normy tak v konečnom dôsledku vedie k extrémnej nespravodlivosti. Správne určená tarifná hodnota veci je podľa § 10 ods. 1 vyhlášky.

9. Okresný súd podľa sťažovateľov tiež nesprávne aplikoval § 13 ods. 3 vyhlášky, keď dospel k záveru, že nie sú splnené podmienky na zvýšenie tarifnej odmeny. Tento záver odôvodnil tým, že nejde o spojenie vecí podľa § 166 Civilného sporového poriadku. Sťažovatelia však argumentujú, že použitie § 13 ods. 3 vyhlášky neprichádza do úvahy iba pri spojení začatých vecí rozhodnutím

súdu. V spore od začiatku vystupovali traja žalobcovia (sťažovatelia), ktorí si jednou žalobou uplatnili nárok voči trom žalovaným, proti ktorým mohli úspešne viesť tri samostatné súdne spory.

IV.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

IV.1. K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru:

10. Za zjavne neopodstatnenú možno považovať ústavnú sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, ktorej reálnosť by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (IV. ÚS 92/04, III. ÚS 168/05, II. ÚS 172/2011, I. ÚS 143/2014).

11. Ústavný súd pri preskúvaní rozhodnutí o trovách konania stabilne zdôrazňuje, že rozhodovanie o trovách civilného sporového konania prislúcha zásadne všeobecným súdom. Ústavný súd preto iba celkom výnimočne preskúmava rozhodnutia o trovách konania. Problematika náhrady trov konania by mohla dosiahnuť ústavnoprávny rozmer len v prípade extrémneho vybočenia z pravidiel upravujúcich toto konanie, k čomu by mohlo dôjsť najmä na základe takej interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení zákona, ktorá by v sebe zahŕňala črty svojvôle (IV. ÚS 248/08, II. ÚS 569/2017). O arbitrárnosti (svojvôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (mutatis mutandis I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

12. Nosná námietka sťažovateľov spočíva v tom, že okresný súd pri vyčíslení trov konania nesprávne aplikoval vyhlášku tým, že postupoval v zmysle § 10 ods. 8 vyhlášky, keďže podľa nich ich nárok nie je nárokom z ochrany osobnosti, ale ide o štandardný majetkový spor o náhradu škody, teda správne určená tarifná hodnota veci je podľa § 10 ods. 1 vyhlášky.

13. Okresný súd poukázal na to, že už zo samotného názvu žaloby „*Žaloba o ochranu osobnosti (náhrada nemajetkovej ujmy)*“ a tiež z obsahu žaloby je zrejmé, že predmetom nároku žalobcov bola náhrada nemajetkovej ujmy z dôvodu zásahu do nemajetkovej sféry žalobcov kvôli úmrtiu ich blízkej osoby. Počas celého konania sťažovatelia dokazovali zásah do ich nemajetkovej sféry, v dôsledku čoho sa domáhali podľa § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka ochrany osobnosti a žiadali aj náhradu nemajetkovej ujmy. Okresný súd poukázal aj na rozsudok zo 14. decembra 2022 potvrdzujúci rozsudok okresného súdu, v ktorom krajský súd dôvodil, že došlo k neoprávnenému zásahu do súkromia sťažovateľov chráneného § 11 Občianskeho zákonníka, ktorého súčasťou je i rodinný život, keď z objektívneho pohľadu je strata jedného z členov tohto spoločenstva neodčiniteľnou ujmov dopadajúcou na zostávajúcich členov rodiny, takže primeraným zadostučinením v danom prípade je i náhrada nemajetkovej ujmy v peniazoch podľa § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka.

14. Ústavný súd konštatuje, že odôvodnenie napadnutého uznesenia je logické a zrozumiteľné a rozhodne nie je arbitrárne. Záver okresného súdu o potrebe použitia § 10 ods. 8 advokátskej tarify vychádzajúci z faktu, že v danej veci ide o nárok na náhradu nemajetkovej ujmy podľa § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka (ochrana osobnosti), je ústavne konformný. Základom nároku bolo právo

na náhradu nemajetkovej ujmy vzniknutej neoprávneným zásahom do osobnostných práv sťažovateľov usmrtením ich blízkej osoby pri dopravnej nehode. To, že sa pri výklade § 4 ods. 2 zákona o povinnom zmluvnom poistení uplatní eurokonformný (naplňajúci implementačné kritériá) výklad pojmu „škoda“ ako výklad extenzívny, aby bolo možné nárok na náhradu nemajetkovej ujmy vôbec priznať, ešte neznamená, že rovnaká kategorizácia musí byť použitá aj vo vzťahu k náhrade trov právnej pomoci a v tejto aplikačnej rovine oproti výslovnému zneniu ustanovenia advokátskej tarify ako všeobecne záväzného predpisu, ktoré dosiaľ nebolo dotknuté derogačným nálezom ústavného súdu pre nesúlad s právnym predpisom vyššej právnej sily (IV. ÚS 352/2022).

15. Výklad, podľa ktorého tarifnou hodnotou na výpočet odmeny je 2 000 eur, keďže ide o nárok majúci základ v zásahu do osobnostných práv, v dôsledku ktorého sa požaduje náhrada nemajetkovej ujmy, má priamu oporu v znení § 10 ods. 8 advokátskej tarify (v znení účinnom v rozhodujúcom období, pozn.), ktorá explicitne ustanovuje výšku tarifnej hodnoty sumou 2 000 eur. Okresný súd nemusel rozsiahlo odôvodňovať, prečo sa od jej jasne formulovaného ustanovenia neodklonil, podrobnejšie odôvodnenie by bolo potrebné práve v opačnom prípade. Navyše, nárok bol priznaný proti všetkým trom žalovaným ako zaviazaným spoločne a nerozdielne, čím sa hmotnoprávne zjednotilo postavenie poisťovne ako žalovanej 3 s postavením žalovaných 1 a 2 (ide o nárok priznaný na rovnakom právnom podklade zásahu do osobnostných práv).

16. Advokátska tarifa v § 10 ods. 8 explicitne určila druhovým vymedzením hmotnoprávneho základu uplatňovaného nároku konania, v ktorých je tarifná hodnota v sume 1 000 eur, resp. v sume 2 000 eur, a to bez ohľadu na uplatnenú, resp. priznanú výšku nároku, ako aj na označenie nároku podkladovým právnym predpisom ako ujmy alebo škody (prípadne inak). Ide o konania vo veciach ochrany osobnosti podľa Občianskeho zákonníka, vo veciach ochrany podľa predpisov o masovokomunikačných prostriedkoch, vo veciach ochrany osobných údajov alebo vo veciach týkajúcich sa práva duševného vlastníctva. Napríklad v zákone č. 18/2018 Z. z. o ochrane osobných údajov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov je v § 38 upravená možnosť osoby, ktorej vznikla majetková ujma alebo nemajetková ujma v dôsledku porušenia tohto zákona, domáhať sa práva na náhradu škody od prevádzkovateľa alebo sprostredkovateľa.

17. Pokiaľ ide o alternatívu preferovanú sťažovateľmi, zjednocovanie rozhodovania všeobecných súdov, ktoré by v rovine interpretácie podústavného práva taký opozitný názor odobrilo, nie je úlohou ústavného súdu bez toho, aby ústavný súd musel taký názor ako ústavne nekonformný vylúčiť, pokiaľ je ústavne udržateľný aj aktuálne posudzovaný právny názor. K zjednocovaniu rozhodovania zákonom predpokladaným spôsobom môže dôjsť aj vo veciach, ktoré nie sú predmetom dovolacej agendy [§ 17 ods. 3 písm. b), d), § 21 ods. 3 písm. b) zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov].

18. Vo vzťahu k sťažovateľmi namietanému nesprávnemu použitiu § 13 ods. 3 vyhlášky ústavný súd považuje za relevantné, že (i) predmet napadnutého rozhodnutia tvorila výlučne otázka trov konania, t. j. išlo o otázku akcesorickú, ktorá priamo nesúvisela s konaním vo veci samej, (ii) námietky sťažovateľov sa obmedzujú len na bežnú polemiku s právnym názorom okresného súdu vo sfére podústavnej právnej regulácie, pričom sťažovatelia predkladajú ústavnému súdu alternatívny pohľad na to, ako túto právnu úpravu správne interpretovať, ako aj to, že (iii) okresným

súdom formulovaný právny záver je vnútorne konzistentný (okresný súd ho nekombinuje s inými protichodnými úvahami) a spätne preskúmateľný.

19. Ústavný súd v danej súvislosti uvádza, že jeho prieskumná činnosť nenahrádza postupy a rozhodnutia všeobecných súdov a nepoužíva sa na skúmanie namietanej vecnej nesprávnosti, pretože ústavný súd nie je opravnou inštanciou vo vzťahu k všeobecným súdom, a preto nie je jeho úlohou prehodnocovať správnosť právnych názorov všeobecného súdu, ku ktorým všeobecný súd dospel pri výklade podústavného práva, a to ani v prípade, ak by s takým rozhodnutím nesúhlasil. Skutočnosť, že sťažovatelia sa s právnym názorom uvedeným v napadnutom uznesení okresného súdu nestotožňujú, nemôže sama osebe viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti tohto názoru a ani nezakladá oprávnenie ústavného súdu nahradiť názor okresného súdu svojím vlastným.

20. Sumarizujúc už uvedené, podľa názoru ústavného súdu je v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 8C/432/2013 priznanie náhrady trov konania sťažovateľom v stanovenej výške ústavne udržateľné. Okresný súd sa pri interpretácii a uplatnení advokátskej tarify nedopustil excesu ústavnoprávnej povahy a nezasiahol do práv sťažovateľov podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru. Vzhľadom na uvedené ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ako zjavne neopodstatnenú.

IV.2. K namietanému porušeniu základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva na ochranu majetku podľa čl. 1 dodatkového protokolu:

21. Sťažovatelia porušenie svojho základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu odvíjajú od porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Práve s ohľadom na argumentačné prepojenie oboch uvedených obsahových častí ústavnej sťažnosti nemohlo v dôsledku absencie porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru dôjsť ani k porušeniu sťažovateľmi označených práv podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 1 dodatkového protokolu, a preto aj v tejto časti bolo potrebné ústavnú sťažnosť odmietnuť podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

22. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti v celom rozsahu bolo bez právneho významu rozhodovať o ďalších návrhoch sťažovateľov obsiahnutých v petite ústavnej sťažnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. júla 2024

Robert Šorl
predseda senátu